HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בשהחמיץ מחלוקת. אבל בשאר החמץ רבי יהודה מודה לגאון פירא הוא ורבנן אפילו בשהחמיץ פליגי: **ומתניתין רבי יהודה היא.** ובשאר החמץ לא בעי רב נחמן לאוקמי לפלוגתייהו ותיקוס מתניתין כרבנן דקסבר ר"נ דכיון דכשאר מנא אגא כדי מדתו קא מיירי אי לא בשהחמיץ מחלוקת ומתניתין ר' יהודה וכן א"ר יוסי ברבי חנינא בשהחמיץ מחלוקת וא"ר נחמן אמר רבה בר אבוה [א]תמד שלקחו בכסף מעשר ולבסוף החמיץ קנה מעשר מ"ט איגלאי מילתא למפרע דפירא הוא אלא מתניתין דקתני החמיץ אין לא החמיץ לא דלמא אי שבקיה הוה מחמיץ אמר רבה כששייר ממנו בכום ולא החמיץ רבא אמר הא מני ר' יוחנן בן נורי היא [ב]דתנן [ג]ג' לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב יין ומראיהן כמראה יין ונפלו למקוה לא פסלוהו [ג]ג' לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב חלב ומראיהן כמראה מים ונפלו למקוה לא פסלוהו רבי יוחנן בן נורי אומר הכל הולך אחר המראה לאו א"ר יוחנן בתר חזותא אזלינן הכא נמי זיל בתר חזותא וטעמא וחזותא דהאי מיא נינהו ופליגא דרבי אלעזר דא"ר אלעזר הכל מודים שאין מפרישין עליו ממקום אחר אא"כ החמיץ קסבר בלא החמיץ מחלוקת ועד כאן לא מחייב רבי יהודה אלא מיניה וביה אבל מעלמא לא דלמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב: ת"ר [ד]התמד עד שלא החמיץ משיקו

בשהחמיץ מחלוקת ומתניתין ר' יהודה וכן א"ר יוסי ברבי חנינא בשהחמיץ מחלוקת וא"ר נחמן אמר רבה בר אבוה [א]תמד שלקחו בכסף מעשר ולבסוף החמיץ קנה מעשר מ"ט איגלאי מילתא למפרע דפירא הוא אלא מתניתין דקתני החמיץ אין לא החמיץ לא דלמא אי שבקיה הוה מחמיץ אמר רבה כששייר ממנו בכום ולא החמיץ רבא אמר הא מני ר' יוחנן בן נורי היא [ב]דתנן [ג]ג' לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב יין ומראיהן כמראה יין ונפלו למקוה לא פסלוהו [ג]ג' לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב חלב ומראיהן כמראה מים ונפלו למקוה לא פסלוהו רבי יוחנן בן נורי אומר הכל הולך אחר המראה לאו א"ר יוחנן בתר חזותא אזלינן הכא נמי זיל בתר חזותא וטעמא וחזותא דהאי מיא נינהו ופליגא דרבי אלעזר דא"ר אלעזר הכל מודים שאין מפרישין עליו ממקום אחר אא"כ החמיץ קסבר בלא החמיץ מחלוקת ועד כאן לא מחייב רבי יהודה אלא מיניה וביה אבל מעלמא לא דלמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב: ת"ר [ד]התמד עד שלא החמיץ משיקו

בשהחמיץ מחלוקת. לאו דוקא בשהחמיץ אלא כיון שסופו להחמיץ אע"ג דלא החמיץ כדאמר בסמוך ובודאי יין חשיב לר' יהודה מדנקח בכסף מעשר ואפילו יש בו ג' לוגין מים מלבד היין אינו פוסל את המקוה [ה] כי היכי דנחשבינן המים כפרי להיות נקחים בכסף מעשר לענין מקוה נמי נחשבים כפרי ולא פסלי ליה ואין לומר הא דנקחין משום דהוו כקנקן שנקח אגב היין [ו] לא דמי דעל ידי הקנקן משומר היין אבל במים שבתמד אין נקחין אלא משום דחשיב כיין לפי שיש בה טעם כמו יין מזוג ואפילו למאן דתנא חסר קורטוב ברישא במשנה דמייתי בסמוך הא שלש לוגין של מים פסלי ליה לא דמי דהתם ליכא טעמא דחמרא אלא חזותא לבד ולא חיישינן בחזותא כיון דליכא טעמא אבל הכא דליכא טעמא חמרא מזגא איקרי והיכא דלא החמיץ חשיב ליה כודאי מים מדפוסלין את המקוה דספק מים שאובין למקוה כשר: **ומתני' רבי יהודה היא.** והא דלא מוקי פלוגתייהו בשלא החמיץ ומתניתין כרבנן משום דאף רבי יהודה היה פוטר בלא החמיץ: **דלמא אי שבקיה הוה מחמיץ.**

לאו אלין נקחין בכסף מעשר פריך דבדין הוא דאין נקחין מספק אלא אפוסל את המקוה פריך דמספק אין לפסול כדתניא בתוספתא [ז] מקוה שהגיהו ריקן ובא ומצאו מלא כשר מפני שהוא ספק מים שאובין למקוה וכן מוכח בכמה משניות:

רבא אמר הא מני רבי יוחנן בן נורי היא. רבא בא לומר שאפילו שייר ממנו בכום והחמיץ חשיב מים כל זמן שלא החמיץ לפסול את המקוה כרבי יוחנן בן נורי דאמר שלשה לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב חלב חשיב כמים לפסול את המקוה כיון דטעמא וחזותא מיא והכא נמי טעמא וחזותא מיא ואף ע"ג דלא דמי לגמרי דהתם אותו חלב אין סופו להיות בו טעם חלב וגם לא היה נקח בכסף מעשר אבל הכא סופו שיהיה בו טעם יין כשיחמיץ והמים עצמם נחשבים יין להיות נקחים בכסף מעשר כדאמר בעירובין (דף מז:) בשכר לרבות תמד משיחמיץ מ"מ מדקדק רבא כיון דאפילו חלב עצמו נחשב כמים להשלים שיעור שלשה לוגין לפסול את המקוה ה"ה דהכא הוה פוסל את המקוה אע"ג דסופו להחמיץ כיון דהשתא מיהא טעמא וחזותא מיא: **וטעמא** וחזותא **דהאי מיא נינהו.** אע"פ שלא הזכיר רבי יוחנן בן נורי אלא חזותא מ"מ צריך שלא יהא בו טעם יין ולכך נקט רבא טעמא וחזותא דפשיטא דיין לבן שהיה דומה למים לא היה פוסל את המקוה ואפילו מזוג בג' לוגים מים והא דלא נקט רבי יוחנן בן נורי הכל הולך אחר הטעם והמראה למאן דגרים ברישא מכות (דף ג:) חסר קורטוב דמשמע הא יש בו ג' לוגין פוסל את המקוה ואף ע"ג דמראיהן יין ובא רבי יוחנן בן נורי לחלוק גם על רישא ולומר דאין פוסל כיון שיש בו מראה יין אע"פ שיש בו טעם מים לכך לא הזכיר טעמא אלא מראה ולמאן דלא גרים ברישא חסר קורטוב דהשתא לא [ו] קא"ר יוחנן בן נורי אלא אסיפא נקט מראה למימר דבין ברישא בין בסיפא הולך אחר המראה כלומר כי היכי [ו] דמודה ליה ברישא דאזלינן אחר המראה אודי ליה נמי בסיפא דאזלינן בתר טעמא ומראה: **ופליגא** דר' אלעזר דאמר ר' אלעזר הכל מודים כו'. וא"ת

אמאי פליג הא אתי שפיר כרב נחמן דהכי קאמר אע"ג דר' יהודה מחייב במעשר משהחמיץ או שסופו להחמיץ מודה דאין מפרישין עליו מתמד אחר אלא א"כ החמיץ זה וזה משום [ז]דלמא זה סופו להחמיץ וזה אין סופו להחמיץ והוה ליה כו' וי"ל דלכך קאמר דפליגי דמשמע הלשון דמודו בין רבנן בין רבי יהודה שאפילו רבנן [ז]אמרו זה הלשון שאין מפרישין עליו ממקום אחר אלא א"כ החמיץ אבל החמיץ מפרישין ורב נחמן דמוקי פלוגתייהו בהחמיץ סבר פטרי רבנן אפי' החמיץ: **התמד עד שלא החמיץ משיקו במים וטהור משהחמיץ אין משיקו במים.** וא"ת לרב נחמן דחשיב ליה פירי בשסופו להחמיץ אע"ג דלא החמיץ כמאן לא כרבי יהודה ולא כרבנן וי"ל [ו] (סיפא) עד שלא החמיץ דהכא אין סופו להחמיץ שייר ממנו בכום ולא החמיץ כדפרישית לעיל עד שלא החמיץ דמתניתין: הכא

מפרישים עליו א"ל לכך נמנא שנותן לו מטבל זה החייב בתרומה ומאכילו לכהן על חנם וטבל במיתה אף לכהן כדאמרינן בחלו הן הנשרפין (סנהדרין פג.): משיקו

מסורת הש"ס

א) מכות ג: מקואות פ"ז מ"ה, ב) נ"א דבא אמר לא נריכין לאוקמא מתני' בשייר בכום כדאוקמה רבה דאפילו בלא שייר נמי כי לא החמיץ ומתני' דקתני וכו' ס"י רש"ל, ג) גירסת רש"ל וכ"ב נחמן לחזו בתר בסוף כרבנן, ד) רש"ל, ה) רש"ל, ו) רש"ל, ז) [תרומות פ"ל מ"ה], ח) [עירובין כז:], ט) [רפ"ב דמקואות], י) קאי ר' יוחנן ר"מ, כ) נ"ל דמודיתו לי כו' אודו לי, ל) נ"ל שיפרש,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בשהחמיץ וכו' דכי היכי דנחשבין המים:

מוסף רש"י

ומראיהן כמראה יין כו' לא פסלוהו. משום דחסרו קורטוב, אבל אי הוו מעיקרא שלשת לוגין שלמים ונפל לתוכן קורטוב יין ומראיהן כמראה יין פסלוהו (מכות ד.). ומראיהן כמראה מים כו' לא פסלוהו. טעמא דפיפא נמי משום דחסר קורטוב הוי, וגבי יין נמי הוי מלי למימתי כי הא דגוזא בריש ומיתניהו בחדא בבא הכי שלשת לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב יין או חלב, בין שמראיהן כמראה מים בין שמראיהן כמראה יין לא פסלוהו, אלא כי אורחא דמילתא קתני להו, שהיין שהוא אדום הופך את המים ממראיהן אבל החלב אין דרכו להפוך את מראיהן (שם). הכל הולך אחר המראה. וגבי יין אפילו הוו מעיקרא שלשת לוגין שלמין, כיון דמראיהן כמראה יין לא פסלוהו (שם).

עין משפט נר מצוה

קצו א מיי' פ"ז מהל' מעשר שני וטבל רבעי הל"ו:

קצז ב ג מיי' פ"ז מהל' מקואות הל"י והל"י ח סמג עשין רמח טוש"ע יו"ד סי' רל סעיף כג:

קצח ד מיי' פ"ב מהל' טומאת אוכלין הלכה כד:

שיטה מקובצת

א] עד שלא החמיץ פוסל את המקוה ואינו נקח. נ"ב נ"א בקצת פירושים פוסל את המקוה ולגבי מעשר נמי הואיל וחזותא וטעמא מיא אינו נקח בכסף וכו': **ב]** משום דיש להם מראה מים והכא נמי: **ג]** הואיל דאיכא שלשה לוגים מראה מים פסלי: **ד]** זה וזה משום דדלמא זה סופו להחמיץ: **ה]** שאפי' רבנן יאמרו זה הלשון:

רבינו גרשום

רבא אמר הא מני ר' יוחנן היא. כלומר הא מני דתנן עד שלא החמיץ אינו נקח בכסף מעשר ר' יוחנן בן נורי שהולך אחר המראה דתנן שלשת לוגין מים וכו': קורטוב מדה קטנה ומראיהן כמראה יין ונפלו למקוה לא פסלוהו בלומר משום דמראיהן כמראה יין ויין אינו פוסל את המקוה. שלשת לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב חלב ומראיהן כמראה מים ונפלו למקוה לא פסלוהו בלומר כיון דלא הוו מן המים ג' לוגין שלימים אע"פ שמראה כמראה מים לא פסלוהו: ר' יוחנן אומר הכל הולך אחר המראה כיון שמראיהן כמראה מים פסלוהו דהולך אחר המראה: לאו אמר ר' יוחנן בן נורי בתר חזותא אזלינן. הכא נמי בתמד אזיל בתר חזותא וכיון דלא החמיץ טעם וחזותא מים נינהו: ומה דאמר רב נחמן ור' יוסי בר' חנינא בשהחמיץ מחלוקת (זו) פליגי דר' אלעזר: שאין מפרישין עליו. כלומר מן מעשר של יין על התמד שעדיין לא החמיץ אלא אם כן החמיץ והכל מודים מטענה זו אפי' ר' יהודה דמחייב אפי' שלא החמיץ. קסבר בלא החמיץ מחלוקת דר' יהודה ורבנן ומה דמחייב ר' יהודה לא מיחייב אלא מיניה וביה כלומר להפריש עליו מעשר מתמד עצמו שעדיין לא החמיץ אבל מתמד אחר אין מפרישין עליו שמא אתי לאפרושי מן הפטור על